

KÖZBESZERZÉSI HATÓSÁG
KÖZBESZERZÉSI DÖNTŐBIZOTTSÁG
1026 Budapest, Riadó u. 5.
Tel.: 06-1/882-8594
Elektronikus kapcsolattartás: kozbeszerzes.hu

Iktatószám: D.429/19/2023.

A tanács tagjai: Dr. Andriská Szilvia közbeszerzési biztos, az eljáró tanács elnöke, Bán János közbeszerzési biztos, Dr. Hodnik Ákos közbeszerzési biztos

A hivatalbóli kezdeményező: Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium
(Budapest, Akadémia u. 3.)

A hivatalbóli kezdeményező képviselője: Dr. Szolnoki István kamarai jogtanácsos

Az ajánlatkérő: Mánfa Község Önkormányzata
(Mánfa, Fábíán Béla utca 58.)

Az ajánlatkérő képviselője: Dr. Turi Ákos ügyvéd
(Pécs, Teréz. u. 11-13.)

A kérelmezett: PRAKTISTAR Kft.
(Pécs, Iparsziget utca 15. 1. ép.)

A közbeszerzés tárgya, értéke: TOP-2.1.3-16 Csap.víz elv rend.szer fejl. Mánfa II.
– 2. sz. szerződésmódosítás - 115.285.695.-Ft

A közbeszerzési eljárás EKR azonosítója: EKR001006982021

A Közbeszerzési Döntőbizottság (a továbbiakban: Döntőbizottság) a Közbeszerzési Hatóság nevében meghozta az alábbi

H A T Á R O Z A T - ot.

A Döntőbizottság jogsértés hiányát állapítja meg.

A jogorvoslati eljárás során felmerült költségeiket az ügyfelek maguk viselik.

A határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A határozat ellen a Fővárosi Törvényszék előtt közigazgatási per indítható annak kézbesítésétől számított tizenöt napon belül. A keresetlevelet a Fővárosi Törvényszékhez címezve, de kizárólag a Döntőbizottsághoz kell elektronikus úton benyújtani. A keresetlevél benyújtásának a határozat végrehajtására/közigazgatási cselekmény hatályosulására nincs halasztó hatálya.

I N D O K O L Á S

A jogorvoslat alapjául szolgáló tényállás

1. A hivatalbóli kezdeményező jogelődje támogatóként a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretén belül TOP-2.1.3-16 számú, „Települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések” tárgyú felhívást tett közzé, melyre az ajánlatkérő TOP-2.1.3-16-

BA1-2019-00020 azonosító számon regisztrált támogatási kérelmet nyújtott be 2019. október 10. napján, amelyet a támogató 2020. július 7-én kelt támogatói döntése szerint támogatásban részesített. A támogatási szerződésben foglaltak szerint a szerződés tárgya a „Csapadékvíz elvezető rendszer fejlesztése Mánfa község belterületén 2019” című és TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020 azonosító számú projekt megvalósítása. A támogatási szerződés aláírására 2020. szeptember 21-én került sor.

2. Az ajánlatkérő 2021. június 30-án a Kbt. 112. § (1) bekezdés b) pont szerinti nyílt közbeszerzési eljárást indított TOP-2.1.3-16 Csap.víz elv rend.szer fejl. Mánfa tárgyban. Az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárást a Kbt. 75. § (2) bekezdés b) pontja alapján eredménytelenné nyilvánította, mert a beérkezett ajánlatok nettó értéke meghaladta a rendelkezésre álló anyagi fedezet összegét, mely nettó 72.754.237.-Ft volt, és az ajánlatkérőnek nem állt módjában az eljárás eredményes lezárásához szükséges pótfedezetet biztosítani.

3. Az ajánlatkérő 2021. augusztus 16-án megindította, a Közbeszerzési Értesítő 2021/158 számában 15797/2021 iktatószám alatt 2021. augusztus 17-én megjelent ajánlati felhívással újabb, a Kbt. 112. § (1) bekezdés b) pont szerinti nyílt közbeszerzési eljárást indított a TOP-2.1.3-16 Csap.víz elv rend.szer fejl. Mánfa II. tárgyban.

Az eljárást megindító felhívás jogorvoslat szempontjából releváns részei:

Az ajánlati felhívás II.1.4) pontja a közbeszerzés rövid ismertetése körében az alábbiakat tartalmazta:

A településre a környező meredek hegyoldalokról árvízszerűen zúdul a csapadékvíz, így meg kell oldani a meder kialakításának optimalizálásával a területről történő gyors elvezetést.

Kivitelezői feladat:

Mánfa belterületén a Baranya-csatorna mederrendezése

- Meder „jó karba helyezése” (növényzettől és egyéb lefolyást akadályozó anyagoktól való megtisztítása)
- A vízfolyás síkrajzi vonalvezetésének alakítása (a meder részére kijelölt ingatlanokon való terelés biztosítása)
- Mederesés és mederszelvény helyes kiválasztása, korrekciója
- Műtárgyak építése (átereszek, gyalogos és jármű átjárók átépítése, oldalági becsatlakozások hordalékfogóval történő ellátása).

Az ajánlati felhívás II.2.5) pontja szerint az ajánlatok értékelési szempontja:

1 1. A jótállás vállalt időtartama (hibajelentési időszak) egész hónapban megadva (hónap) (min.36 hónap; max. 60 hónap) / súlyszám: 10

2 2. AF III.1.3) M.1./ pontjában meghat szakember alk min köv-ként előírt szakmai tapasztalatot meghaladó többlet szakmai tapasztalata egész hónapban megadva (hónap) (min. 0 hónap, max 36 hónap) / súlyszám: 20

Egyösszegű Nettó Ajánlati Ár (HUF) / Súlyszám: 70

Az ajánlati felhívás II.2.7) pontja szerint a szerződés időtartama 8 hónap.

Az ajánlati felhívás II.2.12) pontja szerint a közbeszerzés európai uniós alapokból finanszírozott projekttel és/vagy programmal kapcsolatos, a projekt száma: TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020.

Az ajánlati felhívás VI.3.1) pontjában az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárást feltételes közbeszerzési eljárásnak minősítette, megjelölve azt, hogy az eljárást eredménytelenné nyilváníthatja, ha valamely meghatározott, ellenőrzési körén kívül eső, bizonytalan jövőbeli esemény az ajánlattételi, illetve részvételi határidő lejártát követően következik be.

Az ajánlatkérő az ellenőrzési körén kívül eső, bizonytalan jövőbeli esemény meghatározása körében az alábbiakat jelölte meg:

„1.1. Ajánlatkérő jelen eljárásban foglalt építési beruházás finanszírozása érdekében amennyiben a legkedvezőbb Ajánlattevő által megajánlott nettó ajánlati ár a rendelkezésre álló fedezet összegét meghaladja, további támogatásra irányuló igényt nyújt be.

1.2. Amennyiben Ajánlatkérő a támogatást nem vagy az igényelnél kisebb összegben kapja meg, azt olyan körülménynek kell tekinteni, amely miatt az eljárást eredménytelenné nyilváníthatja [Kbt. 53.§ (6) bekezdés].

Ajánlatkérő az előzőek mellett a támogatás folyósítását a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötendő vállalkozási szerződés hatályba lépéséhez felfüggesztő feltételként is kiköti. [Kbt. 135.§ (12) bekezdés.] Ajánlatkérő rögzíti, hogy a szerződés hatálybalépésére legfeljebb fél év áll rendelkezésre, ezt követően a szerződő felek szabadulnak a kötelemből.”

4. Az ajánlattételi határidő lejártáig 2021. szeptember 2-án 13 óráig hét ajánlat került benyújtásra. Az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárást a 2021. október 28-án megküldött írásbeli összegezésben eredményessé nyilvánította, nyertes ajánlattevőként a kérelmezettet jelölte meg.

5. Az ajánlatkérő, mint megrendelő és a kérelmezett, mint vállalkozó a vállalkozási szerződést (a továbbiakban: szerződés) 2021. november 23-án kötötték meg. A szerződés releváns rendelkezései az alábbiak:

IX. A teljesítés helye, teljesítési határidő

1. A szerződés hatályba lépése: A szerződő felek az ajánlati felhívásban rögzítettekre figyelemmel, jelen szerződésük hatályának beálltát az alábbi felfüggesztő feltételek bekövetkezéséhez kötik:

1.1. A rendelkezésre álló fedezet nettó összegét meghaladó ellenérték esetén a Megrendelő a fedezet biztosítása érdekében további támogatásra vonatkozó igényt kíván benyújtani. Megrendelő a támogatás folyósítását a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötendő szerződés hatályba lépését felfüggesztő feltételként is kiköti.

Szerződő Felek rögzítik, hogy a szerződés hatálybalépésére legfeljebb fél év áll rendelkezésre, ezt követően a felek szabadulnak a kötelemből.

1.2. A támogatásra irányuló igény el nem fogadását, vagy az igényelnél kisebb összegben történő elfogadását olyan körülménynek tekinti Megrendelő, mely a szerződés hatályba lépését meghiúsíthatja.

2.3. Teljesítési határidő

A teljes körű kiviteli munka befejezésének kötbérterhes időtartama 8 hónap, a munkaterület átadás napját követő naptól kezdődően.

Figyelemmel a Ptk. 6:247. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekre, a Vállalkozó határidőben teljesít, ha az átadás átvétel az előírt végteljesítési határidőn belül megkezdődik.

XI. Ellenérték, fizetési feltételek

1. Szerződő Felek megállapodnak abban, hogy Vállalkozót a jelen szerződés II. pontja szerinti feladatok teljes és hibátlan ellátásáért nettó 96.616.953,- HUF azaz nettó Kilencvenhatmillió-hatszázötvenhatezer-kilencszázötvenháromezer forint vállalkozói díj (továbbiakban: vállalkozói díj) illeti meg, az alábbiak szerint:

A Vállalkozó a vállalkozói díjon kívül a Szerződés teljesítése során kizárólag a Ptk. 6:245. § (1) bekezdésével összhangban jogosult további költséget elszámolni.

Az építési beruházás ÁFA finanszírozása a hatályos jogszabályok előírásai szerint történik, figyelemmel az Általános Forgalmi Adóról szóló törvény fordított ÁFA-val kapcsolatos szabályaira is (2007. évi CXXVII. törvény 142. §).

A fizetési feltételekkel kapcsolatban irányadók a Kbt. 135. §. (1), (3), (5)-(6) bekezdéseiben meghatározottak

5. A Vállalkozó kijelenti, hogy a vállalkozói díj fix díj, mely valamennyi, a szerződés tárgyát képező kivitelezési munkához szükséges munka- és anyagköltséget tartalmazza. A vállalkozói díj tételezését és műszaki tartalmát a szerződés elválaszthatatlan mellékletét képező költségvetés tartalmazza.

7. Szerződő Felek kijelentik, hogy jelen szerződés időtartama alatt Vállalkozó 4 db részszámla és 1 db végszámla benyújtására jogosult – a Megrendelő műszaki ellenőre által igazolt – szerződésszerű rész- vagy végteljesítést követően az alábbiak szerint, figyelemmel arra, hogy a 322/2015. (X.30.) Kormányrendelet 32. § (5) bekezdés rendelkezése alapján az előleg és a részszámlák alapján történő kifizetések összértéke nem lehet kevesebb a szerződés általános forgalmi adó nélkül számított értékének 70%-ánál.

A Szerződő Felek rögzítik továbbá, a kivitelezési munkálatok során a részszámla összege Vállalkozó kivitelezési díjára vetítve kerül megállapításra a műszaki készülségi foknak megfelelően.

XIV. Vis maior

1. Egyik fél sem követ el szerződésszegést, ha kötelezettségei teljesítését „vis maior” akadályozza meg, amely a Szerződés aláírásának időpontja után következett be.

5. Ha valamelyik fél úgy véli, hogy olyan „vis maior” körülmények fordultak elő, amelyek kihathatnak kötelezettségei teljesítésére, azonnal értesítenie kell a másik felet, megadva a körülmények jellegét, feltehető időtartamát és valószínű hatását. Ha a Megrendelő írásban másképp nem rendelkezett, a Vállalkozónak folytatnia kell a Szerződés szerinti kötelezettségeinek a teljesítését, amennyire az a gyakorlatban ésszerűen megvalósítható.

6. A támogatási szerződés 1. sz. módosítása, amely biztosította a szerződés hatálybalépéséhez a vállalkozói díjhoz szükséges többlettámogatást 2022. április 22-én került aláírásra és lépett hatályba.

7. A fentiek alapján a szerződés 2022. április 22-én szintén hatályba lépett, a munkaterület átadás-átvételére 2022. május 3-án került sor, így a szerződés szerint a teljesítési határidő 2023. január 3. volt.

8. A kérelmezett 2022. május 9-én kérte a szerződés módosítását a vállalkozói díj tekintetében nettó 110.910.373.-Ft-ra, hivatkozva a szerződés aláírása és hatálybalépése között kialakult kedvezőtlen gazdaság-politikai és geopolitikai környezetre, a 2022. február 20-án kitört orosz-ukrán háborúra. A kérelméhez részletes költségvetési kimutatást csatolt a megemelt árakkal. Az ajánlatkérő azonban a kérelmezett díjemelési igényét nem tartotta megalapozottnak és elfogadhatónak, ezért kérte a kérelmezőtől a vállalkozói díjemelési igényének átdolgozását, és a díjnövekedésnek kizárólag csak az anyagárak tekintetében való alátámasztását.

9. Az ajánlatkérő és a kérelmezett a vállalkozási szerződést két alkalommal módosították. Jelen hivatalbóli kezdeményezés tárgyát a 2. sz. szerződésmódosítás jogszerűségének vizsgálata képezi.

10. Az ajánlatkérő és a kérelmezett a szerződést első alkalommal 2022. július 21-én módosították, amely a műszaki tartalmat és a számlázás technikai részét érintette (fordított ÁFA fizetés helyett normál). A vállalkozási szerződés megkötése és hatályba lépése között

fellépő kedvezőtlen gazdasági körülmények az előregyártott vasbeton elemek beszerzésében fennakadásokat okoztak, ezért a vállalkozó műszaki tartalom változtatásra tett javaslatot.

11. A kérelmezett 2022. november 15-én újra benyújtotta a vállalkozói díj emelésére vonatkozó igényét átdolgozva. Táblázatosan bemutatta 5 építőanyag tételre vonatkozóan a 2022. május 9-én és a 2022. október 25-én kapott árajánlatokat, amelyek rendre 255%-os, 38%-os, 37%-os, 27%-os és 13%-os emelkedést mutattak.

Építőanyag	2022. május 9. árajánlat	2022. október 25. árajánlat
murva-zúzott lő 63-125 mm 1 m3	3.150.-Ft +27% Áfa	11.190.-Ft + 27% Áfa
C8/10-XN (H) Dmax=16 mm kavicsbeton 1 m3	23.831.-FT + 27% Áfa	32.900.-Ft + 27% Áfa
C16/20-X0v(H) Dmax=32 mm kavicsbeton 1 m3	25.500.-Ft + 27% Áfa	34.990.-Ft + 27 % Áfa
C20/25-XC1 Dmax=24 mm kavicsbeton 1 m3	32.555.-FT + 27 % Áfa	41.500.-Ft + 27% Áfa
C16/20-XN(H) földnedves Dmax=24 mm kavicsbeton 1 m3	27.310.-Ft + 27% Áfa	30.900.-Ft + 27 % Áfa

Előadta, hogy a vállalkozási szerződés teljesítése során a táblázatban szereplő építőanyagárak tekintetében a vállalkozási szerződés teljesítése során a közbeszerzési eljárás előkészítési és ajánlattételi szakaszában előre nem látható, építőipari árrobbanásra, az alapanyagárak rendkívüli emelkedését hozó, a piaci gazdasági kereslet-kínálat egyensúlyát felborító körülményre hivatkozással – mely egyrészt a COVID világjárvány utáni újraindulással jár, azzal összefüggésbe hozható gazdasági mechanizmusokkal, másrészt pedig a vállalkozási szerződés teljesítése alatt kirobbant orosz-ukrán háború tényével áll okozati összefüggésben – vállalkozói díj emelése iránti igényt terjeszt elő ún. árindexálás jogcímén.

A jelzett indokok a szerződéskötést követően a szerződés egyensúlyát olyan mértékben megbontották, mely már meghaladja a rendes üzleti kockázat körét. Egyértelműen és kétséget kizáróan megállapítható, hogy a fenti tények és körülmények a szerződéskötés időpontjában nem voltak előre láthatóak egyik fél számára sem, és mindkettő szerződő fél jogos gazdasági érdekeit sértik, és a jelenlegi szerződéses jogviszony fenntartása szerződésmódosítás nélkül a projekt ellehetetlenülését eredményezné.

Fentiekre figyelemmel a kérelmezett árindexálás jogcímén nettó 14.395.926.-Ft vállalkozói díjemelésre, korrekcióra tartott igényt.

12. Az ajánlatkérő által megbízott műszaki ellenőr 2022. december 20-án megvizsgálta a korrekciós igényt és úgy nyilatkozott, hogy a benyújtott dokumentáció részletes vizsgálatát követően megállapítható, hogy a projekt gazdaságos és fenntartható működését, üzemeltetését, rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítását megalapozó igénynek minősül. A felek számára nem volt előre látható, hogy a normál üzleti kockázat körét meghaladó változás eredményeként a szerződés egyensúlya a vállalkozó jogos gazdasági érdekeit sértve, a terhére megbomlik, és a jelenlegi szerződéses jogviszony fenntartása szerződésmódosítás nélkül a projekt ellehetetlenülését eredményezné. A vállalkozó igénybejelentése számítási módszertanának vizsgálatát követően megállapítható, hogy az alapszerződés értékén felül azon változásbejelentések értéke került a számítás során figyelembevételre, melyek összegének megállapítására az eredeti ajánlat részét képező (árindexálás előtti) költségvetési tételek alkalmazásával került sor. Továbbá megállapította, hogy a %-os mérték meghatározásánál az eredeti alapszerződés értékének, valamint az árindexálással érintett változásbejelentők indexálás nélküli értékének együttes összege képezi a számítás alapiát, így a 15%-os érték alatti változásbejelentési igény matematikailag is megfelelően számított.

13. A műszaki átadás-átvételt a felek a 2022. december 27-ei készre jelentés után 2023. január 3-án megkezdték, majd a feltárt hiányosságok javítása-pótlása után 2023. február 2-án zárták le.

14. A felek a szerződést második alkalommal 2023. január 19-én módosították (a továbbiakban 2. sz. szerződésmódosítás). A módosítás IV.1. pontja szerint:

„Szerződő felek jelen szerződésmódosítás I.4. pontjában részletesen megjelölt Vállalkozási szerződésük XI. Ellenérték, fizetési feltételek pontját az alábbiak szerint módosítják:

Szerződő Felek megállapodnak abban, hogy Vállalkozót az alapszerződés, az 1. számú szerződésmódosítás és a jelen 2. számú szerződésmódosítás alapján meghatározottak szerinti feladatok teljes és hibátlan ellátásáért nettó 96.616.953,- HUF + 14.395.926,- HUF + ÁFA, összesen 111.012.879,- HUF + ÁFA, vállalkozói díj (továbbiakban: vállalkozói díj) illeti meg. Szerződő felek kijelentik, hogy az eredeti alap műszaki tartalom szerinti szerződéses feltételek 100 %-os teljesülése esetén Vállalkozó jogosult az 5. számú részszámla kiállítására azzal, hogy az eredeti szerződés szerinti végszámla elnevezés 5. számú részszámlára változik.

Szerződő felek kijelentik továbbá, hogy vállalkozó jogosult árindexálás jogcímén a 6. számú végszámla kiállítására a jelen szerződésmódosítás V. Egyéb rendelkezések 2. pontjában meghatározott feltétel bekövetkezése esetén.”

15. A 2. sz. szerződésmódosítás II. pontja a szerződés módosításának indokai körében tartalmazta a vállalkozó árindexálás vonatkozásában előterjesztett igénybejelentését, illetőleg a műszaki ellenőrnek a vállalkozói igénybejelentésre vonatkozó megállapításait és arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az igénybejelentés megalapozott.

16. A 2. sz. szerződésmódosítás III.1. pontja szerint a szerződésmódosítás jogalapja:

„Megrendelő az igénybejelentést, az ahhoz kapcsolódó műszaki ellenőri véleményt, valamint a vállalkozói díj változását megalapozó indokokat tételesen, a Kbt. 141. §-ban a szerződésmódosításra előírt rendelkezéseket figyelembe véve megvizsgálta, s azzal kapcsolatban a következőket állapítja meg:

Vállalkozói díj változás vonatkozásában:

Vállalkozó akadályközlésében az orosz-ukrán háború következményeként előállt és a kivitelezést érintő hátrányos és előre nem látható piaci körülmények változására figyelemmel a nettó szerződéses érték korrekciójára tartott igényt.

Megrendelő a Vállalkozói bejelentésben foglalt indokokat a Kbt. 141. §-ban a szerződésmódosításra előírt rendelkezéseket figyelembe véve megvizsgálta, s azzal kapcsolatban a következőket állapítja meg:

A közbeszerzési eljárás eredményeként kötött szerződés tartalmának megváltozása, a megkötött szerződés tartalmától eltérő teljesítés a szerződés módosítása útján lehetséges. Erre a Kbt. 141. §-a szerinti valamely jogalap feltételeinek teljeskörű fennállása esetén, a felek közös megegyezése alapján van lehetőség.

Megrendelő a vállalkozói díj korrekciója tekintetében a Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja alkalmazhatóságának lehetőségét vizsgálta meg. Ennek során azt is figyelembe kellett vennie, hogy a módosítást olyan körülmények tették szükségessé, amelyeket az ajánlatkérő kellő gondossággal eljárva nem láthatott előre, a módosítás nem változtathatja meg a szerződés általános jellegét és az ellenérték növekedése nem haladhatja meg az eredeti szerződés értékének 50%-át.

Az átalánydíjas építési-kivitelezési vállalkozási szerződések a magyar bírói gyakorlatban a bírósági szerződésmódosítás törvényi feltételeként megjelölt tartós jogviszonynak minősíthetők (BHI 995.659.). E feltétel fennállása esetén is szükséges, hogy a szerződéskötést követően előállott körülmény (clausula rebus sic stantibus) következtében a szerződés változatlan feltételek melletti teljesítése valamelyik fél lényeges jogi érdekét sértené és a körülmények megváltozásának lehetősége a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható, a körülmények megváltozását nem ő idézte elő és a körülmények változása nem tartozik a rendes üzleti kockázat körébe. (Ptk. 6:192.§.)

Megrendelő vállalkozói Igénybejelentését a lefolytatott közbeszerzési eljárásra figyelemmel a Közbeszerzési törvény rendelkezéseit szem előtt tartva és figyelembe véve a Közbeszerzési Hatóság és az ÉVOSZ az orosz-ukrán háború által kiváltott üzleti kockázatok csökkentésére az építési-beruházási közbeszerzések területén tárgyú ajánlását is megállapította, hogy a szerződés aláírásának időpontjára figyelemmel Ajánlatkérő kellő gondossággal eljárva sem láthatta előre a háború tényét és annak következményeit, és a bekövetkezett építőanyag ár változások a háború hatásaival közvetlen okozati összefüggésben állnak.

Megállapítható, hogy lényeges körülményváltozást jelent az orosz-ukrán háborúval összefüggő építőipart érintő árrobbanás. Ez a szerződés megkötésekor Felek által előre nem látott körülménynek tekinthető, amellyel számolni nem lehetett.

A Vállalkozási szerződés pénzügyi, gazdasági egyensúlya a szerződéskötést követően bekövetkezett szerződő feleken kívül álló és általuk előre nem látható piaci körülmények változására figyelemmel a Vállalkozó terhére megbomlott.

Felek számára nem volt előre látható, hogy a normál üzleti kockázat körét meghaladó változás eredményeként a szerződés egyensúlya a Vállalkozó jogos gazdasági érdekeit sértve, a terhére megbomlik és a jelenlegi szerződéses jogviszony fenntartása szerződésmódosítás nélkül a projekt ellehetetlenülését eredményezné, az így előállt helyzet vis maiornak minősül.

Fentiekre tekintettel Megrendelő a Vállalkozó által az orosz-ukrán háború szerződésre gyakorolt negatív következményeinek korrekciójára előterjesztett vállalkozói díj emelés tárgyában a szerződésmódosítás jogalapját a Kbt. 141. § (4) bekezdés ca) pontja vonatkozásában meghatározott feltétel tekintetében fennállónak fogadja el.

Ezen túlmenően Megrendelő a szerződésmódosítás jogalapja tekintetében hivatkozik arra is, hogy a Felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánításán alapuló szerződésmódosítás a szerződés megmentésének lehetséges és törvényes eszköze, melynek hiányában a Ptk. 6:192. § alapján a szerződés bíróság általi módosításának törvényi feltételei is fennállnak.

Ezt követően Megrendelő megvizsgálta Vállalkozó igénybejelentésének számítási módszertanát, és műszaki ellenőr véleményét is szem előtt tartva megállapította, hogy azok a szerződéskötést követően kialakult piaci árat tükrözik és kizárólag olyan tételek áremelkedése szerepel az igénybejelentésben, melynek változása az orosz-ukrán háború által előidézett építőipart érintő árváltozással áll összefüggésben.

A Kbt. 141.§ (4) bekezdés cb) és cc) pontjában foglalt további konjunktív feltételek vonatkozásában Megrendelő a változásbejelentés tekintetében megállapította, hogy az a szerződés általános jellegét nem változtatja meg, továbbá árkorrekció jogcímén az ellenérték növekedése összesen nettó 14.395.926,- HUF, mely az eredeti szerződéses érték 15%-át nem éri el, melyre figyelemmel a cb) és cc) pontokban írt konjunktív feltételek fennállása is megállapítható.”

17. A 2. sz. szerződésmódosítás V.2. pontja szerint:

„Szerződő felek kijelentik, hogy az árindexálás vonatkozásában Megrendelő részére a pénzügyi fedezet még nem áll rendelkezésre, erre tekintettel a jelen szerződésmódosítás árindexálás jogcímén történő vállalkozói díj emelésére vonatkozó szerződéses rendelkezéseiket felfüggesztő feltétellel kötik meg egymással a pénzügyi fedezet rendelkezésre állásának időpontjáig 6 hónapos határozott időtartamra a Ptk. 6:116. § (1) bekezdése alapján.

Szerződő felek kijelentik, hogy a fenti feltétel végleges meghiúsulása esetén egymással szemben semmilyen, különösen árindexálás, kártérítés jogcímen nem áll fenn követelésük.”

18. A 2. sz. szerződésmódosításról 2023. február 9-én feladott tájékoztató hirdetmény 2023. február 14-én jelent meg a Közbeszerzési Értesítő 2023/32 számában 1550/2023 iktatószámmon.

A hirdetmény VI.2.2) pontja szerint a módosítás okainál az ajánlatkérő a „Módosítási igény olyan körülmények miatt, amelyet a kellő gondossággal eljáró ajánlatkérő nem láthatott előre”

szöveget jelölte meg, és a módosítás szükségességét indokoló körülmények ismertetése, és e körülmények előre nem látható jellegének magyarázata körében a következőket rögzítette:

„Megrendelő vállalkozói igénybejelentését a lefolytatott közbeszerzési eljárásra figyelemmel a Közbeszerzési törvény rendelkezéseit szem előtt tartva és figyelembe véve a Közbeszerzési Hatóság és az ÉVOSZ az orosz-ukrán háború által kiváltott üzleti kockázatok csökkentésére az építési-beruházási közbeszerzések területén tárgyú ajánlását is megállapította, hogy a szerződés aláírásának időpontjára figyelemmel Ajánlatkérő kellő gondossággal eljárva sem láthatta előre a háború tényét és annak következményeit, és a bekövetkezett építőanyag ár változások a háború hatásaival közvetlen okozati összefüggésben állnak.

Megállapítható, hogy lényeges körülményváltozást jelent az orosz-ukrán háborúval összefüggő építőipart érintő árrobbanás. Ez a szerződés megkötésekor Felek által olyan előre nem látott körülménynek tekinthető, amellyel számolni nem lehetett.”

19. Az ajánlatkérő 2023. március 31-én a 2. sz. szerződésmódosítás alapján 14.395.926.-Ft + Áfa (18.282.826.-Ft) többlettámogatási igényt nyújtott be a közreműködő szervezethez, aki azt felterjesztette a hivatalbóli kezdeményezőhöz, amelyben kérte a 2. sz. szerződésmódosításban meghatározott indokok alapján a vállalkozói díj megemelését. Igénybejelentéséhez csatolta a 2. sz. szerződésmódosítást, a vállalkozói igénybejelentést, a műszaki ellenőri nyilatkozatot.

A hivatalbóli kezdeményező a becsatolt dokumentumok alapján független igazságügyi szakértő útján vizsgálta meg az előterjesztett költségnövekmény piaci árak való megfelelését és megalapozottságát.

A 2023. július 4-én elkészült szakértői vélemény tartalmazott egy építőipari anyag áremelkedést bemutató táblázatot az alábbiak szerint:

A költségnövekedések összefoglalása:

1. Projekt szakasz: A PET költségbecslés és a tervezői költségvetés elkészítése közti időszakban a KSH szerinti költségnövekedés mértéke (2019. október és 2021. február között):	11,3 %
2. Projekt szakasz: A tervezői költségvetés és a projekt fizikai megvalósítására beérkezett ajánlat közti időszakban a KSH szerinti költségnövekedés mértéke (2021. február és 2021. augusztus 28. között):	7,9 %
3. Projekt szakasz: A projekt fizikai megvalósítására beérkezett ajánlat és a többlettámogatási igény benyújtása (2023.03.31.) közti időszakban a KSH szerinti költségnövekedés mértéke (2021. augusztus 28. és 2023. március 31. között):	35,6 %
A teljes Projekt időszakra (2019. október – 2023.03.31.) vonatkozó KSH szerinti költségnövekedés mértéke:	55,4%

A szakértői vélemény tartalmazta, hogy a vizsgálat alapján a költségnövekmény iránti igény a bemutatott dokumentumok alapján csak a KFF és az IH támogató döntésének beszerzése esetén megalapozott.

20. A 2. sz. szerződésmódosításban kikötött felfüggesztő feltétel a kikötött 6 hónap alatt (2023. július 19-ig) nem következett be, a 2. sz. szerződésmódosítás nem lépett hatályba.

21. A 1377/2023. (VIII. 24.) Korm. határozat 1. sz mellékletében foglaltak alapján a TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020 sz. projekt esetében támogató döntés született a támogatási döntésben meghatározott támogatási összegen felüli többlettámogatás, összesen további 18.282.826.-Ft biztosításáról, mely a 2. sz. szerződésmódosítás hatályba lépésének feltételét képezte.

22. Az ajánlatkérő 2023. szeptember 12-én a „Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer” Elektronikus Pályázó Tájékoztató és Kommunikációs Rendszer (EPTK) alrendszerén keresztül a támogatási szerződés módosítására irányuló kérelmet nyújtott be, melyben a fent hivatkozott kormányhatározatban foglaltakra történő hivatkozással kérelmezte a

támogatáspolitikai értelemben vett projekt építési költségeket tartalmazó költségvetési sorának módosítását a számára megítélt bruttó 18.282.826.-Ft többlettámogatással.

A 2023. szeptember 12-én benyújtott módosítási kérelem elfogadásra került, a támogatási szerződés 3. sz. módosítása 2023. szeptember 25-én hatályba lépett.

A hivatalbóli kezdeményezés és a hivatalbóli kezdeményező észrevételei

23. A 2023. október 6-án érkezett hivatalbóli kezdeményezésben a hivatalbóli kezdeményező a kezdeményezői jogosultság alátámasztása körében előadta, hogy a jogorvoslati eljárás tárgyát képező közbeszerzési eljárás eredményeképpen megkötött szerződés pénzügyi finanszírozását a TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020 azonosítószámú projekt támogatási szerződése biztosítja, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) keretében. A támogatási szerződés a támogatások kedvezményezettjei és az irányító hatóság között létrejött, a támogatás felhasználását szabályozó polgári jogi szerződés. A 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 24/A. § a) pontja alapján – figyelemmel a rendelet 3. sz. mellékletében foglalt táblázat 9. pontjában foglaltakra – az irányító hatóság feladatait a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program vonatkozásában a Miniszterelnökségen belül felállított szervezeti egység látja el, mely a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 5/2022. (VI. 17.) MvM utasítás 137. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében a Területfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkár által irányított szervezeti egység (TOP IH).

24. A hivatalbóli kezdeményező előadta, hogy a lefolytatott közbeszerzési eljárás eredményeképp megkötött szerződés 2. sz. módosításával összefüggésben a projekt keretében közreműködő szervezeti feladatokat ellátó Magyar Államkincstár által lefolytatott utóellenőrzés során felmerült és a közreműködő szervezet által bejelentett szabálytalansági gyanú alapján szabálytalansági eljárás került elrendelésre, ezen eljárás keretében kerül sor a Döntőbizottság hivatalbóli eljárásának kezdeményezésére, az alábbiak kivizsgálására.

25. A vállalkozási szerződés 2. sz. módosítása a vállalkozási díj és a fizetési feltételek módosítására irányult, egyes alapanyagok (zúzott kő, kavicsbeton) árának drágulására tekintettel. A felek árindexálás jogcímen a vállalkozói díjat nettó 14.395.926.-Ft-tal növelték, így a vállalkozói díj nettó 96.616.953.-Ft-ról nettó 111.012.879.-Ft-ra módosult. A számlázási rendet úgy módosították, hogy 4 db részszámla és 1 db végszámla helyett 5 db részszámla és 1 db végszámla kiállítását tették lehetővé.

A felek rögzítették továbbá, hogy az árindexálás vonatkozásában az ajánlatkérő részére a pénzügyi fedezet még nem áll rendelkezésre, így az árindexálással érintett vállalkozói díj emelésére vonatkozó szerződéses rendelkezéseket felfüggesztő feltétellel kötik meg egymással a pénzügyi fedezet rendelkezésre állásának időpontjáig, 6 hónapos határozott időtartamra a Ptk. 6:116. § (1) bekezdése alapján.

26. A módosítás jogalapjaként a Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja került megjelölésre. A módosítás indoklása szerint egyes építőanyagárak tekintetében a vállalkozási szerződés teljesítése során a közbeszerzési eljárás előkészítési és ajánlattételi szakaszában előre nem látható, építőipari árrobbanás következett be – mely egyrészt a COVID világjárvány utáni újraindulással járó, azzal összefüggésbe hozható gazdasági mechanizmusokkal, másrészt pedig a vállalkozási szerződés teljesítése alatt kirobbant orosz-ukrán háború tényével áll okozati összefüggésben – ez pedig a vállalkozói díj emelését indokolja.

27. A hivatalbóli kezdeményező álláspontja szerint a szerződés módosítására nem jogszerűen került sor. A közbeszerzési eljárások eredményeként megkötött szerződések Kbt. szerinti módosításával, valamint teljesítésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló, a Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács által kiadott útmutatóban foglaltak szerint önmagában egy vis maior helyzet (az alapanyagárak vagy az energiahordozók árának emelkedése) nem elegendő hivatkozási alap a szerződés módosításához, mivel minden esetben előre nem látható körülmények fennállását és azoknak a konkrét szerződés tárgyával és a módosítási igénnyel való közvetlen okozati összefüggését szükséges igazolni. A feleknek azt kell igazolni, hogy az alapanyagárak vagy az energiahordozók árának emelkedése közvetlen befolyással van az adott szerződés teljesítésére, annak közvetlen akadályát jelenti valamely szempontból. A Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja szerinti jogalap alkalmazhatóságának egyik feltétele tehát az is, hogy a módosítás a szerződés teljesítéséhez szükséges legyen.

28. A tárgyi közbeszerzési eljárás esetében a vállalkozási szerződés XI.1. és XI. 4-5. pontjai rögzítették, hogy a vállalkozói díj fix díj, mely valamennyi, a szerződés tárgyát képező kivitelezési munkához szükséges munka- és anyagköltséget tartalmazza, azon felül a kérelmezett kizárólag a Ptk. 6:245.§ (1) bekezdésével összhangban jogosult további költséget elszámolni. A szerződés IX.2.3. pontja szerint a teljesítés határideje a munkaterület átadás-átvételétől számított 8 hónapban került meghatározásra. Tekintve, hogy a munkaterület átadására 2022. május 3-án sor került, a szerződés teljesítésének határideje jelen esetben 2023. január 3. volt. A műszaki átadás-átvételi eljárásról készült jegyzőkönyvben foglaltak szerint a műszaki átadás-átvételi eljárás 2023. január 3-án megkezdődött.

29. A hivatalbóli kezdeményező álláspontja szerint erre tekintettel a 2023. január 19-én aláírt módosítás nem tekinthető a szerződés teljesítéséhez szükségesnek, amit annak feltételes jellege is megerősít.

30. Emellett, jelen esetben a szerződésmódosítás indokai csak általánosságban kerültek meghatározásra (COVID világijárvány, orosz-ukrán háború), a COVID világijárvány hatásai pedig már a közbeszerzési eljárás lefolytatásakor, illetve a vállalkozói szerződés megkötésekor is ismertek voltak.

31. Nem igazolható továbbá az sem, hogy a módosítással a felek csak a rendes üzleti kockázat mértékét meghaladó változást kívánták volna kezelni. A kérelmezett ajánlati ára nettó 96.616.953.-Ft volt, amely árindexálás jogcímén további nettó 14.395.926.-Ft vállalkozói díjmelés elfogadását követően 111.012.879.-Ft-ra nőtt, azonban a díjmódosulás alátámasztására benyújtott költségvetésben 102.906.-Ft-al kevesebb, mindösszesen nettó 110.909.973.-Ft díj szerepel.

32. A szerződésmódosítás utóellenőrzése során emellett az ajánlatkérő 2022. október 25-i keltezésű ajánlatokkal kívánta igazolni a szerződésmódosítás megalapozott voltát, ugyanakkor a 2022. október 24-én kiállított IV. részszámla esetében az árindexálással érintett munkanemekben az előrehaladás már jelentős mértékű volt:

- Vízutóépítés 90%
- Szivárgóépítés, alagsövezés 90%
- Vízépítési munkák 92%
- Közműsatorna-építés 42%
- Útburkolatalap és makadámburkolat készítése 20%

33. Azaz a fentiek alapján nem alátámasztott, hogy a 2022. október 25-i árajánlatokban szereplő árakon kerültek az anyagok ténylegesen beszerzésre. Továbbá a benyújtott költségvetés tartalmaz elmaradó tételt is (Közműcsatorna építés 53-051-1.2-0644208 Előre gyártott vasbeton árok- és mederburkoló elem elhelyezése 40x40x8 cm-es mederburkoló lapokkal, monolit szerkezettel, Elmaradt mennyiség: 480 m), így a szerződésmódosításban megjelölt vállalkozási díj összege nem kizárólag az áremelkedéssel van összefüggésben, hanem műszaki tartalom változással is – melyet azonban a szerződésmódosítás nem rendez.

34. Összegezve a fentieket, a hivatalbóli kezdeményező álláspontja szerint a szerződés módosítás a Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja alapján nem minősül jogszerűnek.

35. A hivatalbóli kezdeményező a jogsértés megtörténtének időpontjaként 2023. január 19-ét, a 2. sz. szerződésmódosítás aláírásának napját, a jogsértésről történő tudomásszerzés időpontjaként 2023. augusztus 16-át, a szabálytalansági eljárás megindításának napját jelölte meg.

36. A hivatalbóli kezdeményező az ajánlatkérő azon észrevételére reagálva, miszerint a szerződésmódosítás rendelkezései az abban szereplő felfüggesztő feltétel időtartamának lejártára tekintettel hatálytalanok, ahhoz joghatás, pénzügyi ellenszolgáltatás nem fűződhet, előadta, hogy az 1377/2023. (VIII. 24.) Korm. határozat 1. sz. mellékletében foglaltak alapján a TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020 sz. projekt esetében támogató döntés született a támogatási döntésben meghatározott támogatási összegben felüli többlettámogatás, összesen további 18.282.826.-Ft biztosításáról, amely a jogorvoslati kezdeményezéssel érintett szerződésmódosítás hatályba lépésének feltételét képezte.

37. Az ajánlatkérő – a Döntőbizottságnak megküldött észrevételével szemben – 2023. szeptember 12-én a „Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer” Elektronikus Pályázó Tájékoztató és Kommunikációs Rendszer (EPTK) alrendszerén keresztül a támogatási szerződés módosítására irányuló kérelmet nyújtott be, melyben a fent hivatkozott kormányhatározatban foglaltakra történő hivatkozással kérelmezte a támogatáspolitikai értelemben vett projekt építési költségeket tartalmazó költségvetési sorának módosítását a számára megítélt bruttó 18.282.826.-Ft többlettámogatással, mely egyébiránt a támogatás terhére elszámolható eredeti bruttó vállalkozói díj (bruttó 122.691.801.-Ft) és a módosított bruttó vállalkozói díj (bruttó 140.974.627.-Ft) összegének a különbözete.

38. A 2023. szeptember 12-én benyújtott módosítási kérelem elfogadásra került, a támogatási szerződés módosítása 2023. szeptember 25-én hatályba lépett.

39. Fentiek alapján a TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020 sz. projekt keretében biztosított támogatási forrás terhére az ajánlatkérő és a kérelmezett között létrejött vállalkozási szerződés 2023. január 19-i módosításában szereplő, módosított vállalkozási díj teljes összege, azaz nettó 111.012.879.-Ft elszámolható (a korábban sem elszámolható nettó 9.236.-Ft összegű önerő kivételével).

40. A módosítási kérelem benyújtására tekintettel pedig a hivatalbóli kezdeményező álláspontja szerint nem zárható ki egyértelműen, hogy a jogorvoslati kezdeményezéssel érintett szerződésmódosítás alapján az ajánlatkérő további elszámolási igényt nem kíván előterjeszteni.

Az ajánlatkérő észrevétele

41. Az ajánlatkérő észrevételében kérte, hogy a Döntőbizottság állapítsa meg a jogsértés hiányát.

42. Előadta, hogy korábban már lefolytatásra került egy eredménytelenül végződő közbeszerzési eljárás EKR000721912021 szám alatt „TOP-2.1.3-16 Csap.víz elv rend.szer fejl. Mánfa” tárgyban. Az ajánlatkérő döntéshozó szerve, a Kbt. 70. § (1) bekezdés rendelkezése alapján az ajánlatok bírálata és értékelése nélkül hozta meg az eljárás eredménytelenségéről szóló döntést a Kbt. 75. § (2) bekezdés b) pontja alapján, figyelemmel arra, hogy valamennyi árajánlat meghaladta a – 75. § (4) bekezdésének megfelelően igazolt – rendelkezésre álló anyagi fedezet összegét, és Mánfa Község Önkormányzatának nem állt módjában az eljárás eredményes lezárásához szükséges fedezetet biztosítani. Ezt követően került lefolytatásra és eredményesen lezárásra jelen jogorvoslással érintett szerződés alapját képező nyílt közbeszerzési eljárás.

43. A rendelkezésre álló adatokból megállapítható, hogy a vállalkozási szerződés megkötésére 2021. november 23-án került sor, azaz a COVID19 utáni gazdasági újraindítás időpontjában, de még a Magyarország szomszédságában kirobbant háborút megelőzően.

44. Helyesen állapítja meg a tényállás körében a hivatalbóli kezdeményező, hogy a vállalkozási szerződés a teljes fedezet hiányára tekintettel 2022. április 22-én már az orosz-ukrán háború megindítását követően lépett hatályba. A rendelkezésre álló adatok alapján az is megállapítható, hogy a vállalkozó már a szerződés teljesítése során 2022. májusában, konkrétan 2022. május 9-én előterjesztette ténylegesen az orosz-ukrán háború miatti, az építőipari anyagárak tekintetében felmerülő vállalkozói díj emelése iránti igényét.

45. Az előterjesztés időpontjában előkészítés alatt állt már az 1. sz. szerződésmódosítás a műszaki tartalom és a fizetési feltételek vonatkozásában, így az ajánlatkérő ezen vállalkozói igénybejelentés elbírálásának időpontját az 1. sz. szerződésmódosítás teljeskörű megkötésének és jóváhagyása utáni időszakra tette.

46. Az ajánlatkérő a kérelmezett díjemelési igényét ezt követően részletesen megvizsgálta, és annak megalapozottságát nem látta megállapíthatónak, mert álláspontja szerint az orosz-ukrán háború negatív gazdasági hatásai elsődlegesen az anyagárak tekintetében állapíthatók meg és a vállalkozói díj vonatkozásában érvényesíteni kívánt emelés nem minősülhet a szerződés módosítás jogalapját alátámasztó körülménynek. Erre tekintettel az ajánlatkérő a műszaki ellenőr véleményét is kikérve a vállalkozói díjemelés megalapozottságának alátámasztását kérte a kérelmezettől az anyagárak tekintetében.

47. Egyúttal felszólította a kérelmezettet a megváltozott műszaki tartalom és fizetési feltételek szerinti, most már egységes szerkezetbe foglalt vállalkozási szerződés szerződés szerű teljesítésére abból a célból, hogy a beruházás határidőre elkészüljön.

48. A kérelmezett a vállalkozói díj emelés iránti igénybejelentésével egyidejűleg sem akadályoztatást, sem pedig a szerződés teljesítésére vonatkozó hátráltató körülményeket nem közölt, tudomásul vette az ajánlatkérő döntését azzal, hogy a díjemelés iránti igényét fenntartotta és vállalta annak az ajánlatkérő utasítása szerinti kidolgozását a szerződés teljesítése alatt.

49. A beruházás döntő többségében mennyiségi és minőségi hiányoktól mentesen a hivatalbóli kezdeményező észrevételében meghatározott elmaradó tétel kivételével hiánytalanul meg is valósult, így kifejezésre került a szerződés teljesítésével az a kiemelt közérdek, amely ezen vállalkozási szerződés megkötéséhez párosult.

50. A fenti előzmények tükrében megállapítható, hogy a kérelmezett 2022. október 25-én kelt igénybejelentése valójában a korábbi bejelentés átdolgozásának, alátámasztásának minősül és ezzel kapcsolatban az ajánlatkérő az igényt átvizsgálásra, elbírálásra ismételt befogadta és a műszaki szakemberek részére ellenőrzés céljából továbbította.

51. A műszaki szakemberek nyilatkozata alapján megállapítható volt, hogy az átdolgozott igény kizárólag az anyagárakban bekövetkezett áremelkedésre vonatkozott, amelyből kizárólag a szerződésmódosításban meghatározott tételek áremelkedésének érvényesítésére került sor, azt meghaladó anyagáremelkedést a szállítási költségekben, üzemanyagdíjakban mutatkozó költségnövekedést a kérelmezett üzletei kockázatának körébe utalták a felek, és az azzal kapcsolatos veszteséget a kérelmezett viselte.

52. Az ajánlatkérő a műszaki ellenőr véleménye alapján megállapította, hogy az ÉVOSZ és a Közbeszerzési Hatóság által kiadott „Ajánlás az orosz-ukrán háború által kiváltott üzleti kockázatok csökkentésére az építési-beruházási közbeszerzések területén” c. dokumentum szerint objektív módon alátámasztotta a kockázatmegosztást és erre tekintettel döntött a 2. sz. szerződésmódosítás megkötéséről.

53. A hivatalbóli kezdeményező önmagában abból a tényből, mely szerint a kérelmezetti igénybejelentés időpontjában bizonyos munkanemek 90%-os készültséget értek el, helytelenül arra a tényre következtetett, hogy a kérelmezett vállalkozói díj emelés iránti igénye megalapozatlan és nem felel meg a Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontjában írtaknak. A korábban kifejtettek szerint a kérelmezetti igénybejelentés valójában már korábban megtörtént, annak átdolgozása, alátámasztása az ajánlatkérő kifogását követően a szerződés tartama alatt folyamatban volt, így a hivatalbóli kezdeményező megállapítása téves, melyből helytelen jogi következtetésre jutott.

54. Az ajánlatkérő előterjesztett egy nyilatkozatot, amit a kérelmezett szállítója tett, és amelyből az ajánlatkérő szerint megállapítható, hogy az áremelés a szállító részéről a részletesen megjelölt és az utóellenőrzés során is tüzetesen vizsgált építőipari anyagok vonatkozásában 2022. június 1-jétől kezdődő hatállyal megtörtént és már a korábban is csatolt 2022. október 25-én kelt árajánlatokban meghatározott egységárak voltak irányadóak.

55. Ezek alapján az ajánlatkérő szerint megállapítható, hogy csak látszólagos az az ellentmondás, amely a 2022. május 9-én kelt és 2022. október 25-én kelt árajánlatok között fennáll a hivatalbóli kezdeményező által levont helytelen következtetés szerint, hiszen a kérelmezett szempontjából az építőipari anyagok ellenértékének megfizetése egyértelműen a 2022. október 25-én kelt árajánlatokban meghatározott egységárak szerint történt.

56. A kérelmezett az áremelkedéssel megjelölt építőipari anyagokat az építési napló szerint is 2022. július elejétől építette be folyamatosan a szerződés lezárásáig, amikor már az árrobbanás következtében megemelt alapanyagárakkal kellett elszámolnia a szállítója felé a rendelkezésre álló nyilatkozat alapján halasztott fizetéssel, melynek időpontja túlnyomórészt 2022. őszére datálódott.

57. A szerződésmódosítás indokai így nemcsak általánosságban kerültek meghatározásra, hanem konkrétan az egyes alapanyagárak tételes áremelkedésének kimutatását voltak hivatottak igazolni, mind a 2022. május 9-én kelt árajánlatok, mind pedig a tényleges növekedést alátámasztó 2022. október 25-én kelt dokumentumok.

58. Mindezek alapján – különös tekintettel a műszaki ellenőr véleményére – az ajánlatkérő számára nem általánosnak, hanem konkrétan is megalapozottnak minősült az ún. „árindexálás” jogcímén előterjesztett vállalkozói igény, így a Kbt. 141. § (4) bekezdés ca) pontja szerinti előre nem láthatóságra vonatkozó jogalap.

59. A 2. sz. szerződésmódosítás vonatkozásában helyesen állapította meg a hivatalbóli kezdeményező, hogy a vállalkozói díj emelés pénzügyi fedezete a szerződésmódosításkor még nem állt rendelkezésre, erre tekintettel a felek szerződéses rendelkezéseket felfüggesztő feltétellel kötötték meg egymással azzal, hogy a pénzügyi fedezet rendelkezésre állásának időpontja azon bizonytalan jövőbeni esemény, mely a szerződés hatályba léptető feltételének minősül és ezt 6 hónapos időtartamra kötik meg egymással a Ptk. 6:116. § (1) bekezdése alapján.

60. A felek fenti szándéka tehát egyértelműen arra irányult, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás létrejöttét kizárólag abban az esetben tartják magukra nézve kötelezőnek, ha és amennyiben a „ráemelés” iránti igényt az hivatalbóli kezdeményező is jóváhagyja, ellenkező esetben hatálytalan, tehát semmilyen joghatás kiváltása nem köthető hozzá, így a pénzügyi érdeksérelem is olyan távoli, hogy pénzügyi érdeket nem sért és nem veszélyeztet.

61. A 2. sz. szerződésmódosítás vonatkozásában a fentiek alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a felfüggesztő feltétel 6 hónapos időtartama lejárt, így a szerződésmódosítás szabálytalansági eljárással érintett rendelkezései hatálytalanok, jogi szempontból olyannak minősülnek, mintha létre sem jöttek volna ezen rendelkezések, így joghatás, pénzügyi ellenszolgáltatás a 2. sz. szerződésmódosításhoz nem fűződhet, s ezért e vonatkozásban pénzügyi érdeksérelem veszélye sem áll fenn.

62. A műszaki átadás-átvételkor észlelt műszaki tartalom változás módosulását a felek közös megegyezéssel, egyetértéssel elfogadták, a műszaki tartalom megváltozásában ténylegesen megállapodtak, így e tárgyban a módosulás írásba foglalása hiányában is a szerződésmódosítás a felek között a Közbeszerzési Hatóság 2019/106. számú útmutatójában foglaltak szerint létrejött.

63. Az ajánlatkérő a hivatalbóli kezdeményező észrevételére reagálva előadta, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás során a kérelmezetti igénybejelentés és igényének elbírálása egy huzamosabb időtartamot ölelt fel, egy folyamatnak felelt meg, melynek során a szerződő felek akarata arra irányult, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás kizárólag akkor menjen teljesedésbe és hatályosuljon, ha ahhoz a közreműködő szervezet hozzájárul. Ezt a folyamatot a felek hitelt érdemlően dokumentálták, így az ajánlatkérő a folyamattal kapcsolatos dokumentálási kötelezettségének is maradéktalanul eleget tett. Ehhez a folyamathoz tartozik az a 2022. október 5-én kelt költségvetés, amely a díjmódosulás alátámasztására benyújtott 2022. október 25-én kelt költségvetést megelőzően került benyújtásra a műszaki ellenőr részére. A műszaki ellenőr a benyújtott költségvetést megvizsgálta és a vállalkozói díj emelésre vonatkozó igényeket elutasította, kizárólag a már korábban hivatkozott anyagár-emelkedés vonatkozásában tett jóváhagyó nyilatkozatot. Ezek alapján elkülöníthető, hogy mi minősül vállalkozói kockázatnak és melyek azok a tételek, amelyek során a kérelmezett és az ajánlatkérő kockázat megosztást alkalmaztak.

64. Az ajánlatkérő rendelkezésére álló információk szerint a közreműködő szervezet előtti ráemelési folyamat során keletkezett dokumentumokat egy külső, a közreműködő szervezet által felkért független szakértői szervezet ellenőrizte, megvizsgálta a 2. sz. szerződésmódosítás tartalmi elemeit műszaki-árszakértői szempontból – különös tekintettel a szerződésszerű teljesítés és az azzal összefüggésben felmerülő akadályoztatás közötti ok-okozati összefüggésre – és azt igazolva, jóváhagyva került sor a többlettámogatás iránti igény megítélésére a hivatalbóli kezdeményező által hivatkozott kormányhatározatban írtak szerint.

65. A hivatalbóli kezdeményező által előterjesztett, egyébiránt minden tekintetben megalapozott ténymegállapításokat tartalmazó észrevétele alapján az a következtetés vonható le, hogy az ajánlatkérő által előterjesztett újbóli „ráemelési” kérelem megalapozottnak minősült és ennek alapján a 1377/2023. (VIII. 24.) Kormányhatározat 1. sz. mellékletében foglaltaknak megfelelően a TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020 számú projekt többlettámogatásban részesült 18.282.826.-Ft összegben.

66. Az ajánlatkérő előadta továbbá, hogy egyértelműen és kétséget kizáróan megállapítható, hogy a kormányhatározat kihirdetésekor a jogorvoslati kezdeményezéssel érintett szerződésmódosítás hatályát veszítette, kizárólag a támogatási szerződés módosítása lépett hatályba 2023. szeptember 25-től kezdődően, de ezt nem követte a szerződésmódosítás hatályba lépése, az mai napig nem történt meg.

67. Megállapítható továbbá, hogy sem az ajánlatkérő, sem pedig a kérelmezett semmilyen jogi cselekményt nem eszközölt abból a célból a jogorvoslati eljárás megindításaig, hogy a többlettámogatás pénzügyi lehívása és az ajánlatkérő részéről a kérelmezett részére történő kifizetése megtörténjen. Az ajánlatkérő nem nyilatkozta a kérelmezettre arra vonatkozóan, hogy a jogorvoslati kezdeményezéssel érintett szerződésmódosításban vállalt szerződéses rendelkezéseket magára nézve kötelezőnek ismeri-e el a szerződésmódosítás hatályának lejártát követően, és az ajánlatkérő sem tett jogfolytonossági nyilatkozatot a fenti szerződésmódosítás vonatkozásában.

68. A fentiek alapján idő előttinek minősül a jogorvoslati kezdeményezés a hivatalbóli kezdeményező részéről, figyelemmel arra, hogy önmagában a már hatálytalan szerződés megléte további jognyilatkozatok megtétele nélkül, a pénzügyi érdeksérelem veszélyeztetésének fogalmi meghatározását kizárja.

A Döntőbizottság döntése és annak indokai

69. A Döntőbizottság rögzíti, hogy az ajánlatkérő tárgyi közbeszerzési eljárását 2021. augusztus 16-án indította meg, ezért a hivatalbóli kezdeményezésben foglaltakra a Kbt. ezen időpontban hatályos rendelkezései az irányadók.

70. A Döntőbizottság a hivatalbóli kezdeményezés körében azt vizsgálta, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás megfelelt-e a Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja szerinti előírásoknak.

71. A Döntőbizottság elsődlegesen az ajánlatkérő eljárásjogi kifogása alapján azt vizsgálta, hogy a hivatalbóli kezdeményezés idő előttinek minősül-e arra tekintettel, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás a felfüggesztő feltétel 6 hónapos időtartama alatt nem lépett hatályba, ezért a szerződésmódosításhoz joghatások nem fűződnek, a felek semmilyen jogi cselekményt nem eszközöltek a megítélt többlettámogatás lehívása érdekében.

72. A Döntőbizottság megállapította, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás a felfüggesztő feltétel 6 hónapos időtartama alatt valóban nem lépett hatályba, de a szerződésmódosítás V.1. pontja azt tartalmazta, hogy a fenti feltétel végleges megíiusulása esetén nem támasztanak semmilyen követelést egymással szemben a felek. Ugyanakkor a feltétel végleges megíiusulásáról nem beszélhetünk, mert 2023. augusztus 24-én a 2. sz. szerződésmódosítás alapján igényelt 14.395.926.-Ft+ Áfa többlettámogatási igény jóváhagyásra került, ezáltal a szerződésmódosítás hatályba lépésének feltétele bekövetkezett. A hatályba lépést követően pedig az ajánlatkérő intézkedett a számára megítélt többlettámogatás alapján a támogatási szerződés módosításáról, mely módosítás 2023. szeptember 25-én hatályba is lépett. Ez alapján nem zárható ki, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás alapján a felek további elszámolási igénnyel a jövőben élni kívánnak. Fentiekre tekintettel a Döntőbizottság nem látta akadályát a hivatalbóli kezdeményezés érdemi vizsgálatának.

73. A Döntőbizottság a 2. sz. szerződésmódosítás jogszerűségének vizsgálata során a Kbt. alábbi rendelkezéseit vette figyelembe.

A Kbt. 4. § (1) bekezdése szerint a 15. § (1) bekezdése szerinti értékhatárokat elérő értékű közbeszerzési szerződés, illetve építési vagy szolgáltatási koncesszió megkötése érdekében az 5-7. §-ban ajánlatkérőként meghatározott szervezetek az e törvény szerinti közbeszerzési vagy koncessziós beszerzési eljárást kötelesek lefolytatni.

A Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja szerint a (2) bekezdésben szabályozott esetek mellett a szerződés – a (6) bekezdésben foglalt feltételek vizsgálata nélkül – új közbeszerzési eljárás lefolytatása nélkül módosítható, illetve módosulhat az alábbiak közül bármely esetben:

c) a következő feltételek együttes teljesülése esetén:

ca) a módosítást olyan körülmények tették szükségessé, amelyeket az ajánlatkérő kellő gondossággal eljárva nem láthatott előre;

cb) a módosítás nem változtatja meg a szerződés általános jellegét;

cc) az ellenérték növekedése nem haladja meg az eredeti szerződés értékének 50%-át. Ha egymást követően több olyan módosításra kerül sor, amelyek a ca) alpont szerinti több, egymással nem összefüggő körülmény miatt merültek fel, ez a korlátozás az egyes módosítások nettó értékére alkalmazandó. Az egymást követő módosítások nem célozhatják e rendelkezés megkerülését.

74. A Döntőbizottság rámutat arra, hogy a polgári jogi szerződésekkel ellentétben a közbeszerzési szerződések módosítására szigorú szabályok vonatkoznak annak érdekében, hogy az ajánlatkérő a módosítás által ne kerülje ki a közbeszerzési eljárás lefolytatásának kötelezettségét. A Kbt. 4. § (1) bekezdése írja elő az ajánlatkérők számára, hogy beszerzésüket közbeszerzési eljárás útján kötelesek megvalósítani, és a Kbt. 141. §-a határozza meg azokat a kivételes eseteket, amikor megengedett a közbeszerzési szerződés módosítása új közbeszerzési eljárás lefolytatása nélkül is.

75. A Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja három feltétel együttes teljesülése esetén teszi lehetővé a szerződés módosítását. Bármelyik feltétel hiánya jogsértővé teszi a szerződés módosítását. A Kbt. 141. § c) pontjában meghatározott három együttes feltétel közül a hivatalbóli kezdeményező a ca) alpont szerinti a szerződésmódosítás szükségességének hiányára illetőleg a körülmények előre nem láthatóságának hiányára hivatkozott.

76. Álláspontja szerint a szerződés teljesítését követően, a műszaki átadás-átvételi eljárás megkezdése után 2023. január 19-én aláírt 2. sz. szerződésmódosítás nem tekinthető a szerződés teljesítéséhez szükségesnek, amit egyrészt annak feltételes jellege is megerősít,

másrészt az is, hogy az árindexálással érintett munkanemekben az előrehaladás ekkor már jelentős mértékű (90%) volt. Kifogásolta továbbá, hogy önmagában egy vis maior helyzet, a háború miatti építő alapanyagárak emelkedése, nem elégséges indok a szerződésmódosításra, igazolni kell, hogy az áremelkedések a szerződés teljesítésére közvetlen hatással vannak, annak akadályát képezik. A szerződésmódosítás indokainak csak általánosságban történő meghatározása (COVID világjárvány, orosz-ukrán háború) nem elégséges. Nem volt igazolható továbbá az sem, hogy a módosítással csak a rendes üzleti kockázat mértékét meghaladó változást kívánták volna kezelni.

Továbbá eltérés volt az árindexálás címén igényelt vállalkozói díjmelés 14.395.926.-Ft-os összege, és a díjmódosulás alátámasztására benyújtott költségvetés összege között (102.906.-Ft), illetőleg az sem volt megfelelően alátámasztott, hogy a 2022. október 25-i árajánlatokban szereplő árakon kerültek az anyagok ténylegesen beszerzésre.

77. Az ajánlatkérő ezzel szemben hivatkozott arra, hogy a kérelmezett már 2022. május 9-én jelezte az építőanyagok áremelkedése miatti díjmelési igényét, csak az egyeztetések, az igények műszaki ellenőr általi vizsgálata hosszabb időt vett igénybe, de a szerződés határidőben való teljesítése érdekében a kérelmezett folytatta a munkát azzal, hogy a díjmelésre vonatkozó igényét fenntartotta. Ezért téves az a következtetés, hogy mivel a szerződésmódosítás időpontjában az áremeléssel érintett munkanemek már 90%-os készültséget értek el, ezért a szerződésmódosítás ne lett volna szükséges. Az is igazolásra került az építőanyagot szállító részéről, hogy a 2022. október 25-i árajánlatokban szereplő áremelések már 2022. június 1-jei hatállyal megtörténtek. Igazolható továbbá az is, hogy díjmelés csak a szerződésmódosításban megjelölt tételek (zúzottkő, kavicsbeton) körében történt, ezért az ezt meghaladó építőanyag áremelkedések, üzemanyag áremelkedések a kérelmezett üzleti kockázatát képezték. Ezért jól elkülöníthető, hogy mi minősült a kérelmezett üzleti kockázatának és hol alkalmaztak a felek kockázatmegosztást. A 2. sz. szerződésmódosítás jogszerűségét támasztja alá az is, hogy a szerződésmódosítás alapján igényelt többlettámogatás a közreműködő szervezet és a hivatalbóli kezdeményező által jóváhagyásra került.

78. A Döntőbizottság a jogorvoslati eljárásban rendelkezésre álló dokumentumok vizsgálatát követően az alábbiakat állapította meg.

A tárgyban közbeszerzési eljárás eredményeként megvalósuló TOP-2.1.3-16-BA1-2019-00020 azonosító számú projekt megvalósítását számos külső tényező kedvezőtlenül befolyásolta. Az egyik ilyen hátráltató tényező a támogatási szerződés 2020. szeptember 21-ei aláírását követően begyűrűző COVID19 járvány volt, amely olyan építőipari anyagáremelkedéseket okozott, hogy az ajánlatkérő 2021. júniusában indított első közbeszerzési eljárását fedezethiányra tekintettel eredménytelené kellett nyilvánítani. A 2021. augusztus 16-án megindított második közbeszerzési eljárás már feltételes közbeszerzési eljárásként került megindításra, mely tartalmazta, hogy amennyiben a legkedvezőbb ajánlattevő ajánlati ára a rendelkezésre álló fedezet összegét meghaladja, az ajánlatkérő további támogatásra irányuló igényt nyújt be, illetőleg a támogatás folyósítását a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötendő vállalkozási szerződés hatályba lépéséhez felfüggesztő feltételként is kiköti. A kérelmezettel 2021. november 23-án megkötött szerződés tartalmazta is ezt a felfüggesztő feltételt, melynek következtében a szerződés csak 2022. április 22-én lépett hatályba miután az ajánlatkérő ráemelési igényét a támogató jóváhagyta. Ekkor azonban már a 2022. február 24-én kitört orosz-ukrán háború által okozott további rendkívüli építőanyagár változásokkal is számolni kellett.

79. Az ajánlatkérő és a kérelmezett a 2023. január 19-én aláírt 2. sz. szerződésmódosítás indokai között is a fenti orosz-ukrán háborúval összefüggő építőipari árrobbanást jelölték meg, amelyet olyan vis maior helyzetnek tekintettek, amellyel a szerződés megkötésekor a felek nem

számolhattak, és amelynek következtében a szerződés pénzügyi, gazdasági egyensúlya a vállalkozó terhére a rendes üzleti kockázat körét meghaladóan megbomlott. Erre tekintettel megalapozottnak tartották a szerződésmódosítás Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja szerinti jogalapját. A kérelmezett a vállalkozói díjmódosításra vonatkozó igényét a fenti okok megjelölésével a szerződés hatályba lépését és a munkaterület átvételét követően haladéktalanul már 2022. május 9-én előterjesztette.

80. A Döntőbizottság nem találta megalapozottnak a hivatalbóli kezdeményező arra való hivatkozását, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás szerinti díjkorrekció nem is volt szükséges a szerződés teljesítéséhez, hiszen a szerződésmódosítás aláírására csak a szerződés teljesítését követően, 2023. január 19-én került sor. A Döntőbizottság rögzíti, hogy az orosz-ukrán háború következtében fellépő rendkívüli építőanyagár emelkedés köztudomású tény volt. Az, hogy az ajánlatkérő és a kérelmezett között elhúzódott az az egyeztetési folyamat, hogy ebből kifolyólag milyen összegű vállalkozói díjemelést tartanak szükségesnek és elfogadhatónak, nem a szerződésmódosítás szükségességének hiányát jelentette, hanem azt, hogy az építőanyagár emelkedésből adódó többlet terheket a kivitelezés során egyedül a kérelmezett viselte.

81. A Döntőbizottság nem értett egyet a hivatalbóli kezdeményezővel abban sem, hogy a szerződésmódosítás indokai csak általánosságban kerültek meghatározásra. A kérelmezett 2022. november 15-én benyújtotta a vállalkozói díjemelésre vonatkozó igényét, amelyben konkrétan megjelölte, hogy mely építőanyagok (zúzott kő, kavicsbeton) áremelkedésére tekintettel szeretne díjemeléssel élni, ehhez árajánlatokat csatolt, és csatolta az átdolgozott költségvetést is. A benyújtott árajánlatok alapján az építőanyagok ára átlagosan 30%-al emelkedett.

Ez összhangban volt a 2. sz. szerződésmódosítás alapján benyújtott többlettámogatási igény megalapozottságát vizsgáló igazságügyi szakértői véleménnyel is, hiszen a szakértő is megállapította, hogy a kérelmezett által a közbeszerzési eljárásban tett vállalkozói díjra tett ajánlat, és a többlettámogatási igény benyújtása közötti időszakban a KSH szerint 35,6%-os építőanyagár emelkedés következett be. Erre tekintettel a Döntőbizottság nem tudta elfogadni a hivatalbóli kezdeményező azon hivatkozását sem, hogy miért nem szerezte be a kérelmezett a 2022. májusi árakon az építőanyagokat, hiszen feltételezhetően már azok is jóval magasabbak voltak az eredeti ajánlatában szereplő építőanyag áraktól. A 2. sz. szerződésmódosításban a felek az eredeti 96.616.953.-Ft-os vállalkozói díjat további nettó 14.395.926.-Ft-os díjjal kívánták megemelni, ami a vállalkozói díj 14,9%-a, és nem érte el a szakértő által kimutatott 35,6%-os építőanyagár emelkedés szintjét.

82. A Döntőbizottság megjegyzi, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás alapján az ajánlatkérő 2023. március 31-én 14.395.926.-Ft + Áfa (18.282.826.-Ft) többlettámogatási igényt nyújtott be a közreműködő szervezet útján a hivatalbóli kezdeményezőhöz, amelyhez csatolta a 2. sz. szerződésmódosítást és az azt alátámasztó dokumentumokat. A hivatalbóli kezdeményező igazságügyi szakértő útján vizsgálta a költségnövekmény megalapozottságát, majd javaslatot tett a többlettámogatási igény elfogadására. A 1377/2023. (VIII. 24.) Korm. határozat 1. sz mellékletében foglaltak alapján az ajánlatkérő a 2. sz. szerződésmódosítás alapján 18.282.82.-Ft többlettámogatásban részesült.

83. Mindezekre figyelemmel a Döntőbizottság megállapította, hogy a 2. sz. szerződésmódosítás megfelelt a Kbt. 141. § (4) bekezdés c) pontja szerinti előírásoknak, mert azt olyan, az ajánlatkérőn kívül álló, a szerződéskötést követően felmerült, előre nem látható körülmények tették szükségessé, amelyek megalapozottá tették a vállalkozói díj további nettó 14.395.926.-Ft-al történő megemelését, továbbá a módosítás nem változtatta meg a szerződés

általános jellegét, és az ellenérték növekedése nem haladta meg az eredeti szerződés értékének 50%-át. Erre tekintettel a Döntőbizottság a hivatalbóli kezdeményezési körében jogsértés hiányát állapította meg.

84. A Döntőbizottság a Kbt. 145. § (3) bekezdésében meghatározott hatáskörében eljárva a fenti indokok alapján a Kbt. 165. § (2) bekezdés b) pontja alapján a hivatalbóli kezdeményezés tekintetében jogsértés hiányát állapította meg.

85. A Döntőbizottság az eljárási költségek viseléséről az Ákr. 125. § (1) bekezdése alapján rendelkezett.

86. A határozat közigazgatási perben történő elbírálását a Kbt. 170. §-a biztosítja. A Döntőbizottság tájékoztatja a feleket, hogy jelen határozat közigazgatási perben történő felülvizsgálatára a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 12. § (1) bekezdés és a 13. § (3) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint a Fővárosi Törvényszék kizárólagosan illetékes. A jogi képviselet a Kp. 27. § (1) bekezdése b) pontja alapján kötelező.

A kereseti kérelem elektronikus úton történő benyújtása az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény 9. § (1) bekezdése és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 608. § (1) bekezdése alapján kötelező.

Budapest, 2024. február 28.

Dr. Andriska Szilvia
közbeszerzési biztos
a tanács elnöke

Bán János
közbeszerzési biztos

Dr. Hodnik Ákos
közbeszerzési biztos

A kiadmány hitelével:

Liszi Barbara
titkársági ügyintéző

Kapják:

1. Hivatalbóli kezdeményező képviselője, kizárólag elektronikus úton
2. Ajánlatkérő képviselője, kizárólag elektronikus úton
3. Kérelmezett, kizárólag elektronikus úton